

Voorbeelduitwerkingen gespreksleidraad PTA Nederlands - havo/vwo

Aan de hand van dit document kun je als vaksectie met elkaar in gesprek gaan over het opzetten of verbeteren van het PTA Nederlands. De vragen helpen je om gezamenlijk beredeneerde keuzes te maken die aansluiten bij landelijke eisen, visie en beleid op schoolniveau en jullie wensen en inzichten op vakniveau. Bij elke vraag is ter illustratie een voorbeelduitwerking opgenomen voor een PTA havo en een PTA vwo.

1. Wat is de onderwijsvisie van de school? Waarmee profileert jouw school zich? Hoe wil je dit verwerken in het PTA Nederlands?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
<p>We zijn een cultuurprofielschool. Dat is terug te zien in het aanbod van de kunstvakken maar ook bij Nederlands. We werken mee als vak aan toneelstukken, creatieve workshops en culturele activiteiten. Persoonlijke vorming is een belangrijke pijler.</p> <p>In de bovenbouw voeren we bij Nederlands allerlei projecten uit die een beroep doen op creativiteit en verbeeldingskracht. Creatief schrijven maakt deel uit van ons PTA Nederlands.</p>	<p>In onze onderwijsvisie typeren we onszelf als een onderzoekende school. Leerlingen leren een onderzoekende houding aannemen en ontwikkelen hun onderzoeksvaardigheden. Bij verschillende vakken leren leerlingen onderzoek doen en hier mondeling en schriftelijk verslag van leggen. Het profielwerkstuk wordt daarom ook als een meesterproef gezien op onze school.</p> <p>In het PTA Nederlands komt dat bij verschillende SE-toetsen terug: leerlingen schrijven en presenteren over een uitdagend taalkundig onderzoek dat ze hebben uitgevoerd, en schrijven of presenteren over actuele en vakgebonden onderwerpen, vaak voor echt publiek.</p>

2. Wat is de visie op toetsing en examinering van de school? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
<p>Als school willen we de ontwikkeling van leerlingen zichtbaar maken. Daarom werken we in de onder- en bovenbouw met een lees- en schrijfportfolio.</p>	<p>We zoeken als school naar een goede balans tussen formatief lesgeven en summatief toetsen. Dit vraagt ook om een goede evaluatie van het aantal toetsen en de invulling ervan. We kiezen er nu voor dat de SE-toetsen een substantiële omvang hebben en zoveel mogelijk afgenomen worden in toetsweken, maar dat de weg ernaartoe formatief wordt vormgegeven.</p>

3. Het schoolexamen heeft een afsluitend karakter dus een beperkt aantal toetsen op eindniveau, met substantiële inhoud in plaats van voortgangstoetsen en huiswerkopdrachten. Hoe geef je dit vorm in je PTA?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
<p>Alle toetsen in de bovenbouw zijn SE-toetsen, om een overdaad aan SE- en niet-SE-toetsen te voorkomen.</p> <p>We hebben per examendomein ten minste twee SE-toetsen. Dit omdat we goed zicht willen hebben op de daadwerkelijke taalvaardigheid van leerlingen. Zo vinden we dat we de schrijfvaardigheid van leerlingen pas kunnen beoordelen als ze drie substantiële schrijftaken hebben gemaakt, waaronder een creatieve.</p>	<p>Net als de andere talensecties besluiten we om de voortgangstoetsen alleen nog maar mee te laten tellen voor de overgang. In de zesde klas zijn er dus geen voortgangstoetsen meer. In klas vier nemen we geen SE-toetsen op in het PTA.</p>

4. Wat is de gezamenlijke visie van de vaksectie op Nederlands? En hoe wil je dit verwerken in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
<p>We vinden het belangrijk om zakelijk en fictie lezen en verwerken in balans te onderwijzen en dat moet dus ook in toetsing zichtbaar zijn. Daarom hebben creatief schrijven en betekenisvol omgaan met literatuur een belangrijke plek in het PTA.</p>	<p>We werken aan een goede taalbeheersing van alle leerlingen, zowel op school als in een geletterde omgeving. Daarom speelt integratie van de taaldomeinen een belangrijke rol in onderwijs en toetsing. Leerlingen leren kritisch omgaan met informatie en presenteren en schrijven op basis van documentatie, ook als het gaat om literatuur en taalkunde.</p>

5. Welke bronnen gebruik je bij het op-/bijstellen van je PTA?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
<p>In elk geval het examenprogramma, de syllabus en het referentiekader Taal.</p>	<p>Het examenprogramma, de handreiking schoolexamens Nederlands havo/vwo, ter inspiratie portfolio-opdrachten uit de lesmethode.</p>

6. Hoe komen alle domeinen van het schoolexamen in balans aan bod in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
Met het oog op vervolgonderwijs vinden we lezen en schrijven heel belangrijk. Daarom hebben we in de bovenbouw ook een lees- en schrijfportfolio. Deze vaardigheden, inclusief literatuur en creatief schrijven, hebben daarom bewust een grotere weging.	Zie visie: een SE-toets bestaat nooit uit een vaardigheid of een domein. Leerlingen lezen om te schrijven of te presenteren en doen onderzoek om vervolgens de informatie afgestemd op doel en doelgroep te verwerken. Elke SE-toets toetst wel een hoofddomein en de examendomeinen hebben we evenwichtig verdeeld, waarbij argumentatieve vaardigheden bij schrijfvaardigheid is ondergebracht.

7. Kies je ervoor om CE-domeinen ook op te nemen in het PTA? Wat zijn hierbij de overwegingen?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
Leerlingen bouwen een leesportfolio op, waarin zij hun leesontwikkeling bijhouden en met verwerkingsopdrachten laten zien waar ze staan en wat ze nog willen/moeten leren. Leesvaardigheid wordt bewust niet apart getoetst met toetsvragen zoals op het centraal examen.	We toetsen lezen bewust niet apart, maar we oefenen en onderhouden leesvaardigheden wel in andere contexten. Het vormt ook nagenoeg altijd een onderdeel van een SE-toets, met name als documentatie.

8. In je PTA mag je onderwerpen opnemen die niet in het examenprogramma staan. Wat zijn de overwegingen om hier wel/niet voor te kiezen?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
We hebben ervoor gekozen dat niet te doen, omdat we met portfolio's en een balans fictie/zakelijk lezen en creatief schrijven al een evenwichtig PTA hebben.	Leerlingen kunnen ervoor kiezen om hun profielwerkstuk bij Nederlands uit te voeren (en dat doen vrij veel leerlingen). Deze telt dan mee als één van de schrijfvaardigheidsoopdrachten. Ook hebben we een onderzoeksmodule taalkunde toegevoegd aan het PTA. We kiezen ervoor om het vak inhoudelijker te maken en niet alleen te focussen op taalvaardigheden.

9. Hoe stem je het PTA Nederlands af met de PTA's van de moderne vreemde talen, in het bijzonder van Engels?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
Ook bij Engels wordt gewerkt met een lees- en schrijfportfolio. De taken stemmen we daarom ook af wat betreft tekstsoorten en beoordelingscriteria.	Met name fictie/literatuur stemmen we met elkaar af: welke verwerkingsopdrachten, presentatievormen.

10. Hoe passen de gekozen toetsvormen bij het doel van de verschillende toetsen in het PTA?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
We werken met portfolio's waarbij leerlingen dus vaker de gevraagde vaardigheden laten zien. Daarbij is ook oog voor reflectie. We toetsen daarbij zowel op papier als digitaal.	We hebben bewust gezocht naar een balans tussen mondelinge en schriftelijke toetsen, en tussen het toetsen van receptieve en productieve vaardigheden. Vaardigheden worden niet met meerkeuzevragen getoetst.

11. Hoe worden de SE-toetsen over de leerjaren van de bovenbouw verdeeld?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
Omdat we werken met portfolio's hebben we de toetsen gespreid over de twee examenjaren, met iets meer weging in het examenjaar.	We toetsen bewust nog niet in 4-vwo, omdat leerlingen nog twee jaar aan hun taalvaardigheid kunnen werken. We toetsen wel in het voorexamenjaar, maar het zwaartepunt ligt in 6-vwo. We brengen daarbij een logische doorlopende opbouw aan in het PTA.

12. Hoe en met wie wordt het PTA periodiek geëvalueerd?

Voorbeeld 1 (havo)	Voorbeeld 2 (vwo)
Elk jaar spreken we met de vaksectie in maart het hele PTA door en voeren we eventuele wijzigingen door: inhoud, vorm, afname. Daarna volgt een controle door de examencommissie, waarna soms ook nog wordt aangepast. We veranderen geregeld wat, omdat we dan een onderdeel verbeterd willen toetsen. Ook laten we collega's van MVT, meestal Engels, meekijken en stemmen we het type taken af.	Binnen de stichting hebben we PLG's. In een daarvan wisselen we met collega's Nederlands van twee andere scholen de PTA's uit. We gaan met elkaar na in hoeverre de toetsen passen bij onze visie op het vak. We wisselen taken ook uit ter inspiratie.